

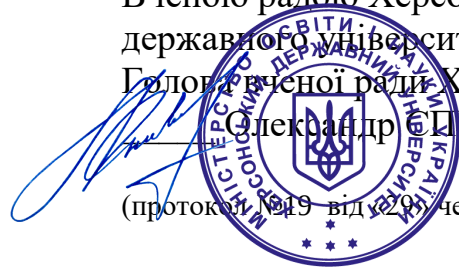
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Херсонського
державного університету
Голова вченої ради ХДУ

Олександр ЄПІВАКОВСЬКИЙ

(протокол №19 від 29 червня 2026 р.)

ПРОГРАМА

**підвищення кваліфікації педагогічних працівників
(учителі математики закладів загальної середньої освіти)**

**НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ: ІНСТРУМЕНТИ ПОДОЛАННЯ
ОСВІТНІХ ВТРАТ І ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ**

ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ

Розробник(и): Херсонський державний університет (Таточенко В.І., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри алгебри, геометрії та математичного аналізу Херсонського державного університету).

Напрями підвищення кваліфікації: «Подолання освітніх втрат здобувачів освіти», «Психосоціальна підтримка і травма-інформований підхід під час навчання здобувачів освіти».

Нормативна основа розроблення: Програма розроблена відповідно до Порядку установа відповідності програм підвищення кваліфікації та/або супервізії педагогічних працівників умовам Порядку реалізації експериментального проєкту щодо закупівлі послуг з підвищення кваліфікації та супервізії педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти (Наказ МОН України від 09.12.2025 № 1608) на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти (базове предметне навчання) за темою «Навчання в умовах викликів: інструменти подолання освітніх втрат і підтримки учасників освітнього процесу», затвердженої наказом МОН України від 28.10.2025 № 1415.

Термін дії програми: з «01» вересня 2026 р. до «01» вересня 2031 р.

Рецензенти:

Шарин Сергій, доктор фізико-математичних наук, професор, декан факультету математики та інформатики Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Бібік Галина, кандидатка педагогічних наук, директорка Херсонського академічного ліцею імені О.В. Мішукова при ХДУ Херсонської міської ради.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми. У зв'язку з воєнним станом, тривалими періодами дистанційного навчання та психоемоційним навантаженням на учнів 5–9 класів спостерігаються стійкі освітні втрати з математики. Програма спрямована на формування в учителя здатності виявляти та діагностувати прогалини, застосовувати корекційні стратегії та інтегрувати травма-інформований підхід в освітній процес.

Цільова група: учителі математики закладів загальної середньої освіти, які здійснюють освітній процес у другому циклі базової середньої освіти (5–9 класи).

Обсяг (тривалість): 30 годин (1 кредит ЄКТС).

Форма (форми) підвищення кваліфікації: дистанційна.

Вартість: 750 грн.

Особливості реалізації програми. Програма реалізується з урахуванням принципів андрагогіки, акцентована на практичне застосування отриманих знань. Передбачає виконання слухачами самостійних та практичних робіт із розроблення власних дидактичних, діагностичних та корекційних матеріалів.

Мета та завдання підвищення кваліфікації

Мета: підвищення професійної компетентності вчителів математики щодо подолання освітніх втрат і психосоціальної підтримки учнів у другому циклі базової середньої освіти відповідно до вимог актуальних професійних стандартів.

Завдання:

- Поглибити знання про природу, види та наслідки освітніх втрат у математиці.
- Сформувати вміння проводити діагностику та інтерпретувати результати навчальних досягнень.
- Опанувати методики корекційного, диференційованого та адаптивного навчання.
- Розвинути цифрову компетентність для створення власних корекційних ресурсів.
- Навчити створювати безпечне навчальне середовище та знижувати математичну тривожність.
- Сприяти професійній рефлексії та емоційній стійкості педагога.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться

Відповідно до Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Наказ МОН України від 29.08.2024 № 1225), у процесі навчання вдосконалюються такі професійні компетентності:

Предметно-методична компетентність: здатність проєктувати корекційні маршрути з математики, моделювати зміст навчання відповідно до виявлених прогалин, застосовувати методики наздоганяючого навчання.

Оцінювально-аналітична компетентність: здатність здійснювати діагностику освітніх втрат, використовувати інструменти формувального та критеріального оцінювання, аналізувати типові помилки учнів та карти прогалин.

Цифрова компетентність: здатність створювати й використовувати цифрові дидактичні ресурси (GeoGebra, LearningApps, Classtime) для подолання освітніх втрат в онлайн та змішаному форматі.

Психологічна компетентність: здатність створювати психологічно безпечне середовище, застосовувати травма-інформований підхід, розпізнавати прояви стресу й математичної тривожності та мінімізувати їхній вплив на когнітивну сферу учня.

Здатність до навчання впродовж життя (рефлексивна складова): здатність до аналізу власної педагогічної діяльності в умовах криз, емоційної саморегуляції та підтримки професійної стійкості.

Очікувані результати підвищення кваліфікації

Після завершення навчання слухач зможе:

- проводити швидку діагностику освітніх втрат з математики у 5–9 класах;
- розробляти індивідуальні та групові корекційні маршрути, диференційовані завдання;
- створювати цифрові дидактичні ресурси для подолання прогалин;
- організовувати безпечне навчальне середовище, уникаючи тригерів;
- застосовувати стратегії зниження математичної тривожності та підтримки мотивації;
- здійснювати рефлексію власної діяльності щодо подолання освітніх втрат.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації

Вид оцінювання	Об'єкт	Форма	Макс. бал
Формувальне	Активність, виконання практичних робіт	Спостереження, чек-лист	зараховано / не зараховано
Підсумкове	Підсумковий тест (20 питань) + захист проєкту	Тестування + презентація портфоліо	100 балів (тест – 50, проєкт – 50)

Критерії успішності: прохідний бал – 75 (75% від максимальної кількості).

Обов'язкова умова: виконання не менше ніж 80% практичних завдань протягом курсу.

Документ про підвищення кваліфікації: свідоцтво встановленого зразка (30 годин / 1 кредит ЄКТС).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено 30 навчальних годин. Розподіл годин: 6 год – лекційні заняття, 14 год – практична робота, 8 год – самостійна робота, 2 год – контрольні заходи. У сумі навантаження становить точно 30 годин.

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні	Усього
БЛОК І. ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ					
МОДУЛЬ 1. Освітні втрати: сутність і виклики					
Тема 1.1. Освітні втрати як виклик сучасній математичній освіті	1	1	-	-	2
Тема 1.2. Причини, прояви та нормативні засади подолання освітніх втрат	1	1	1	-	3
МОДУЛЬ 2. Діагностика та аналіз освітніх втрат					
Тема 2.1. Інструменти діагностики навчальних	1	1	-	-	2

досягнень учнів					
Тема 2.2. Формувальне оцінювання та аналіз типових помилки	-	2	1	-	3
МОДУЛЬ 3. Методичні стратегії подолання освітніх втрат					
Тема 3.1. Корекційне та компенсаторне навчання з математики	1	1	1	-	3
Тема 3.2. Проектування корекційних маршрутів та диференційованих завдань	-	1	1	-	2
БЛОК II. ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ТА ТРАВМА-ІНФОРМОВАНИЙ ПІДХІД					
МОДУЛЬ 4. Психосоціальні виклики освітнього процесу					
Тема 4.1. Психоемоційні наслідки кризових ситуацій для учнів	1	1	-	-	2
Тема 4.2. Вікові особливості та психосоціальні потреби учнів 5–9 класів	-	1	1	-	2
МОДУЛЬ 5. Травма-інформований підхід у педагогічній діяльності					
Тема 5.1. Основи травма- інформованого підходу в закладі освіти	1	-	1	-	2
Тема 5.2. Психологічна	-	1	1	-	2

безпека та адаптація уроків математики					
МОДУЛЬ 6. Підтримка мотивації та професійної стійкості					
Тема 6.1. Математична тривожність і шляхи її подолання	-	1	-	-	1
Тема 6.2. Професійна стійкість та самопідтримка педагога	-	1	-	-	1
МОДУЛЬ 7. Інтеграція психосоціальної підтримки у корекційну роботу					
Тема 7.1. Інтеграція психосоціальної підтримки у навчання математики	-	1	-	-	1
Тема 7.2. Рефлексія педагогічної діяльності та оцінювання ефективності підтримки	-	1	1	-	2
Підсумкові заходи (Підсумков ий тест + захист проєкту)	-	-	-	2	2
УСЬОГО ЗА ПРОГРАМОЮ	6	14	8	2	30

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

БЛОК І. ПОДОЛАННЯ ОСВІТНІХ ВТРАТ У НАВЧАННІ МАТЕМАТИКИ

МОДУЛЬ 1. Освітні втрати: сутність і виклики

Тема 1.1. Освітні втрати як виклик сучасній математичній освіті. Поняття освітніх втрат та освітніх розривів. Види втрат: предметні, метапредметні, мотиваційні. Вплив воєнного стану та дистанційного навчання на якість математичних знань у 5–9 класах. Аналіз реальних учнівських робіт.

Тема 1.2. Причини, прояви та нормативні засади подолання освітніх втрат. Нормативно-правова база: Накази МОН № 1608 та № 1415 (експериментальний проєкт «Гроші ходять за вчителем»). Аналітичні дані моніторингових досліджень якості освіти УЦОЯО. Психолого-педагогічні причини втрат. Розробка карти освітніх втрат для конкретного класу.

МОДУЛЬ 2. Діагностика та аналіз освітніх втрат

Тема 2.1. Інструменти діагностики навчальних досягнень учнів. Види діагностики: вхідна, проміжна, тематична. Скринінгові роботи (10–15 хв) для 5–9 класів. Карти прогалин: структура та застосування. Розробка власного діагностичного інструментарію.

Тема 2.2. Формувальне оцінювання та аналіз типових помилок. Техніки формувального оцінювання: чек-листи, «exit tickets», шкали розуміння. Аналіз типових помилок на основі національних звітів: відсотки, пропорції, квадратні рівняння, функції, геометрія.

МОДУЛЬ 3. Методичні стратегії подолання освітніх втрат

Тема 3.1. Корекційне та компенсаторне навчання з математики. Принципи корекційного навчання. Компенсаторні стратегії (візуалізація, опорні схеми, алгоритми). «Спіральний підхід» у повторенні. Реалізація стратегій ремедіації (наздоганяючого навчання).

Тема 3.2. Проєктування корекційних маршрутів та диференційованих завдань. Індивідуальний та груповий корекційний маршрут (шаблони, приклади). Диференціація завдань за рівнем складності. Ротаційна модель на уроці.

БЛОК ІІ. ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПІДТРИМКА ТА ТРАВМА-ІНФОРМОВАНИЙ ПІДХІД

МОДУЛЬ 4. Психосоціальні виклики освітнього процесу

Тема 4.1. Психоемоційні наслідки кризових ситуацій для учнів. Вплив хронічного стресу та травми на когнітивні функції (пам'ять, увага, робоча пам'ять). Прояви: уникнення, замирання, агресивні реакції. Аналіз кейсів із практики психосоціальної підтримки в умовах кризи.

Тема 4.2. Вікові особливості та психосоціальні потреби учнів 5–9 класів. Перехід від конкретного до абстрактного (5–6 кл), підлітковий негавітизм (7–8 кл), криза ідентичності (9 кл). Складання таблиці «Вікові ризики та педагогічні реакції».

МОДУЛЬ 5. Травма-інформований підхід у педагогічній діяльності

Тема 5.1. Основи травма-інформованого підходу в закладі освіти. Принципи: безпека, передбачуваність, контроль, соціальна підтримка (програми «Безпечний простір»). Виявлення тригерів на уроці математики. Розробка «Правил безпечного уроку».

Тема 5.2. Психологічна безпека та адаптація уроків математики Конструювання безпечного зворотного зв'язку (мовні формули). Адаптація завдань для зниження тригерності та емоційного навантаження.

МОДУЛЬ 6. Підтримка мотивації та професійної стійкості

Тема 6.1. Математична тривожність і шляхи її подолання. Феномен математичної тривожності: симптоми, наслідки. Вправи на зниження тривожності: рефреймінг помилки, робота в парах, ігрові форми (за Джоном Ван де Валле).

Тема 6.2. Професійна стійкість та самопідтримка педагога. Техніки саморегуляції (дихальні, «заземлення», рефлексивний щоденник). Практики профілактики емоційного вигорання вчителів.

МОДУЛЬ 7. Інтеграція психосоціальної підтримки у корекційну роботу

Тема 7.1. Інтеграція психосоціальної підтримки у навчання математики. Рефлексивні паузи, ритуали початку/завершення уроку, фіксація «маленьких успіхів» під час вивчення математики.

Тема 7.2. Рефлексія педагогічної діяльності та оцінювання ефективності підтримки. SWOT-аналіз власних дій, оцінювання динаміки учнів. Підготовка електронного портфоліо.

3.1. Орієнтовний перелік практичних завдань

- Розробка карти освітніх втрат для 5, 7 або 9 класу (на вибір).
- Складання скринінгової роботи (5 завдань) для виявлення прогалин з теми «Дії з дробами» або «Лінійні рівняння».
- Аналіз трьох типових учнівських помилок з власної практики (опис причин і способів корекції).
- Розробка фрагменту уроку з елементами корекційного навчання.
- Створення цифрового тренажера в LearningApps або GeoGebra для повторення теми.
- Розробка «Правил безпечного уроку математики» (5–7 пунктів).
- Адаптація одного завдання з підручника у безпечнішу форму.

- Складання чек-листу «5 антитривожних прийомів на уроці».
- 3.2. *Орієнтовний перелік питань для самостійного опрацювання*
- Ознайомлення з методичними рекомендаціями МОН та аналітичними звітами УЦОЯО (скласти анотацію: 2–3 тези).
- Підбір та аналіз 3–4 учнівських помилок з відкритих джерел (зошити, тести, онлайн-платформи).
- Створення опорної схеми або алгоритму для проблемної теми з математики.
- Таблиця «Вікові ризики та педагогічні реакції» (для 5–6, 7–8, 9 класів).
- Підготовка електронного портфоліо та його рефлексивний аналіз.

4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2025 № 1608 «Про затвердження Порядку установлення відповідності програм підвищення кваліфікації та/або супервізії педагогічних працівників умовам Порядку реалізації експериментального проєкту щодо закупівлі послуг з підвищення кваліфікації та супервізії педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти».
2. Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.10.2025 № 1415 «Про затвердження типових програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, які здійснюватимуть освітній процес у другому циклі базової середньої освіти».
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225 «Про затвердження Професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти"». Закон України «Про освіту» (2017) та «Про повну загальну середню освіту» (2020).
4. Постанова КМУ № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників» (зі змінами). Міністерство освіти і науки України. Методичні рекомендації «Подолання освітніх втрат у базовій середній освіті» (2024).
5. Загальнодержавне моніторингове дослідження якості освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану: результати другого циклу (Математика) / Український центр оцінювання якості освіти (УЦОЯО). — К., 2025. Аналітичний звіт щодо забезпечення якості освіти в умовах війни / Державна служба якості освіти України (ДСЯО). — К., 2024.
6. Бурда М. І., Тарасенкова Н. А. Методика навчання математики в основній школі. — К. : Видавничий дім «Освіта», 2021.

7. Ван де Валле Дж. Гнучка математика. Навчання через розв'язування задач (5–9 класи) / переклад з англ. — К., 2024.
8. Організація наздоганяючого навчання (Remediation): практичний порадник для вчителя математики / за ред. О. В. Онопрієнко. — Х. : Ранок, 2024.
9. Онопрієнко О. В. Формувальне оцінювання на уроках математики в основній школі. — Х. : Ранок, 2022.
10. Безпечний простір: комплексна програма психосоціальної підтримки для закладів освіти / Чернобровкіна В. А. та ін.; НаУКМА, ЮНІСЕФ. — К., 2023.
11. Ліпчевська І. Л. Психосоціальна підтримка в освітньому середовищі в умовах воєнного стану. — К. : Ніка-Центр, 2022.
12. Психологічна стійкість вчителя: техніки саморегуляції та профілактики вигорання : практичний порадник. — К.: ГС «Освіторія», 2024.
13. Психологическая турбота про себе: збірник технік для педагогів у часи стресу / МОН України, ГО «Smart Osvita». — К., 2024.
14. Травма-інформований підхід у школі: як допомогти учням навчатися в умовах стресу / переклад та адаптація за підтримки проєкту USAID. — К., 2023.
15. Таточенко В.І., Гаран І.О. Формування складової професійної компетентності майбутніх учителів математики для розвитку здатності школярів долати математичну тривожність і навчальні бар'єри. Збірник наукових праць "Педагогічні науки". № 111 (2025). С. 95-110
<https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2025-111-14>
16. Всеукраїнська школа онлайн (ВШО): державна освітня платформа (Розділи «Математика 5–9 класи»). — URL: <https://lms.e-school.net.ua>
17. GeoGebra: офіційна документація та інтерактивні моделі для уроків геометрії та алгебри. — URL: <https://www.geogebra.org/LearningApps>
18. Конструктор інтерактивних вправ для подолання прогалин. — URL: <https://www.learningapps.org/Classtime>:
19. Платформа для онлайн-діагностики та експрес-оцінювання. — URL: <https://www.classtime.com>